

Fra: Mo Industripark AS, Freyr AS og Rana Utvikling AS
Til: Olje- og energidepartementet
Vår dato: 9. desember 2020

Innspill til stortingsmelding om langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser

Viser til det pågående arbeidet med stortingsmelding om langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser, og invitasjonen til å komme med innspill til arbeidet i pressemelding fra Olje- og energidepartementet 12. november 2020. Mo Industripark AS, Freyr AS og Rana Utvikling AS ønsker med dette å komme med et samlet innspill til meldingen.

Innledning

Regjeringen skriver i pressemeldingen at «[m]ålet med meldingen er å synliggjøre det industrielle potensialet i norske energiresurser som grunnlag for fremtidige lønnsomme arbeidsplasser.» Dette støtter vi fullt ut. Ikke bare er det nødvendig å styrke norsk eksportindustri, men det ligger også store muligheter for Norge i den grønne omstillingen som verden er i gang med.

Vi ønsker med dette derfor særlig å trekke fram betydningen som fornybare energiresurser i form av blant annet vann- og vindkraft har for industri og verdiskaping. Mulighetene ligger både i kraftkrevende industri og i tilhørende verdikjeder, blant annet omtalt i NHOs rapport «Norske muligheter i grønne elektriske verdikjeder». Dette forutsetter samtidig at en bedrer rammevilkårene for denne typen industri. Selv om Norge har sterke industrimiljø, tilgang på kompetanse, tilgang til rimelig fornybar kraft og et bredt virkemiddelapparat, satses det stort i mange land. Norge har derfor et relativt kort tidsvindu for å ta en posisjon her.

Mulig kraftunderskudd med store investeringsplaner i industrien

Det foreligger store investeringsplaner i kraftkrevende industri i Mo i Rana. Freyr planlegger å bygge en gigafabrikk for battericelleproduksjon, og første byggetrinn for pilotanleggene har planlagt byggestart i 2021. Ferdig utbygd vil dette kunne skape 2000 arbeidsplasser direkte, med betydelige ringvirkninger i regionen. I tillegg er det investeringsplaner innen blant annet karbonfangst og hydrogenproduksjon i Mo i Rana. Som vist i rapporten «Et elektrisk Helgeland – Kartlegging av mulig fremtidig kraftbehov» fra våren 2020, utarbeidet av Kunnskapsparken Bodø på oppdrag fra Rana Utvikling AS og Mosjøen og omegn næringssselskap KF, foreligger det flere planer om forbruksøkning enn produksjonsøkning i regionen. Dette vil føre til kraftunderskudd på Helgeland innen få år. Freyrs investeringer alene vil kunne kreve omtrent 40 prosent av kraftoverskuddet i Nord-Norge (NO4).

Kraftunderskudd vil påvirke strømprisene. De store strømkundene i området til Mo Industripark hadde i 2019 et forbruk på om lag 1,8 TWh. En økning i strømprisen på bare ett øre per KWh vil dermed gi 18 mill. kroner i økte utgifter.

Nærhet til kraftproduksjonen er svært viktig for industrien. I Mo Industripark fikk de store strømkundene som er på effekttariff om lag 50 mill. kroner i kredit på marginaltapssatsene i 2019. Om regionen får en situasjon med kraftunderskudd, vil denne rabatten falle bort. Marginaltapssatsene vil variere fra år til år med både strømpris og produksjon. Sett over flere år vil dette være svært viktige størrelser for vertskapsattraktiviteten regionen har for kraftkrevende industri.

Det kan derfor ikke understrekes nok hvor viktig det er for kraftkrevende industri at Norge har et stabilt og solid overskudd av kraft, med tilstrekkelig produksjon i nærhet til hvor industrien befinner seg.

Økte etableringskostnader for ny industri etter forskriftsendring

Mo Industripark bruker i dag nær all tilgjengelig kapasitet i transformatorstasjonen mellom sentralnettet og industriparken ved Rana stasjon. På grunn av investeringsplanene i industrien, har Mo Industripark AS fått gjennomført en konseptvalgutredning (KVU) i regi av Statnett for å se hvordan en best kan øke kapasiteten. Denne viser at det vil være behov for ombygging av Rana stasjon med økt transformatorkapasitet, samt en ny 420 kV-ledning mellom Rana og Nedre Røssåga kraftverk, om en skal få tilstrekkelig kapasitetsøkning for alle investeringsplanene som foreligger på blant annet battericelleproduksjon og hydrogenproduksjon. Nye industrietableringer avhenger dermed av investeringer i sentralnettet.

Fra 1. januar 2019 ble det innført en endring i forskrift om kontroll av nettvirksomhet hvor Statnett blir pålagt å kreve 50 prosent anleggsbidrag fra prosjektutløsende kunder. Selv om intensjonen bak forskriftsendringen er god, innebærer dette også at nye industrier basert på norske fornybare energiresurser kan bli mer krevende å realisere fordi inngangsterskelen øker. I den over omtale konseptvalgutredningen fra Statnett beregnes de nevnte investeringene i trafo og ny linje som samfunnsøkonomisk lønnsomme fordi dette er nødvendige tiltak for å legge til rette for industrietableringer med potensial på flere tusen arbeidsplasser og verdiskaping på flere milliarder kroner. Det er derfor uheldig om den nye forskriften om anleggsbidrag er til hinder for slike etableringer.

Vi ber derfor om at meldingen ser på temaet med anleggsbidrag for industrien og at regjeringen vurderer konsekvensene av forskriftsendringen fra 2019. Her bør en se på helheten i kostnadene for industrien og blant annet se anleggsbidrag og tariffingen av industrien i sammenheng. Det bør videre vurderes justeringer av forskriften som åpner for dispensasjon fra kravet om anleggsbidrag, eventuelt med en endring av justeringsfaktoren. En annen mulighet er at det settes av midler til en søknadsbasert ordning hvor en kan få dekket hele eller deler av anleggsbidraget i strategisk viktige prosjekter.

Lokale ringvirkninger av mineralutvinning på havbunnen

Regjeringen vil omtale utvinning av mineraler på havbunnen i meldingen. Dette er en framtidig næring som kan bli viktig for norsk industri. For det første vil mineralutvinning gi muligheter for eksisterende leverandørindustri med kompetanse på offshore virksomhet. For det andre kan dette gi nye industrielle muligheter innen videreforedling av råvarer og etableringer av verdikjeder hvor industri får bedre tilgang til nødvendige råvarer, eksempelvis innen verdikjeder for battericelleproduksjon.

Meldingen bør derfor se på hvordan en kan støtte opp under verdikjeder fra utvinning til ferdig produkt. Eksempelvis har finske myndigheter markert vilje til å bygge opp en verdikjede fra mineralutvinning til battericelleproduksjon gjennom oppkapitaliseringen av den statlig eide Finnish Minerals Group. En helhetlig politikk med sammenheng mellom mineralutvinning og tilhørende verdikjeder vil kunne bidra til industriell utvikling og mange nye arbeidsplasser i årene framover.

Med vennlig hilsen

Arve Ulriksen (adm.dir. Mo Industripark AS)
Tom Einar Jensen (adm.dir. Freyr AS)
Ole M. Kolstad (adm.dir. Rana Utvikling AS)